

Bästa Rotarykamrater!

Presidenten inledde dagens lunchmöte med information om intressanta och matnyttiga möten han och vår inkommande president varit på innan dagens föredrag av Lars Bäckström släpptes fram. Lars Bäckström höll sedan ett intressant och givande föredrag om valen i Amerika. Dagens både lunch och föredrag hölls i Riversides stora matsal där vi kunde sitta med gott avstånd.

Lars började med att gå igenom styresskicken i syd- och Latinamerika och då jag fått hela Lars föredrag digitalt (tack Lars!) och det innehöll så mycket bra information och mycket fakta är det svårt att göra en rättvis sammanfattning så därför får ni här Lars egna ord:

Vänner, Churchill lär ha sagt ”Demokrati är ett förbannat dåligt styresskick, men ingen har tänkt ut något bättre.”

Han hade rätt. Demokrati garanterar vare sig bra beslut eller gott uppförande. I värsta fall är det bara en garanti att kunna ändra sitt val om några år.

Rubriken för det jag ska säga på 20 minuter, är valen i USA. Ni räknar med att jag ska tala om presidentvalet och valen till kongressen, särskilt Senaten. Och det stämmer. Men jag ska börja längre söderut.

För Amerika är större än USA. Från valen i Latinamerika kan vi se flera vindar blåsa.

I Chile har man just nu en högerpresident. Sedan Pinochets fall har makten främst legat hos den vänsterbetonade regnbågskoalitionen, Conceration. På senare tid har presidentposten växlat mellan Michel Bachelet och högerens Pinera, båda president två gånger.

Pinera vann 2019 men förlorade folkomröstningen i söndags om konstitutionen. Den författning som Pinochet tvingade på Chile, ska nu ersättas med en ny. Den ska skrivas, inte av parlamentet eller experter utan en direktvald församling.

Familjernas betydelse visas av att Bachelet 2013 i det presidentvalet mötte sin barndomsvän, Evelyn Matthei. Bachelets far mördades i fängelse vid Pinoche kuppen. Indirekt arresterad av general Matthei som stödde Pinochet. Bachelet vann valet med 60 mot 38 %.

I Argentina styr sedan 2019 vänstercenter- peronisten, Fernandez. Argentina är ett land som mer påminner om Italien än om Spanien.

Norrut, det Portugal påverkade Brasilien. Under flera år styrt av den populära Lula. Han tvingas avgå liksom hans efterträdare Dilma Rouseff. Detta på grund av korruptionsdomar. Efterträdare blev den högerpopulistiske

Bolsonaro. Bolsonaros ekonomiska stöd till fattigt folk ska inte förväxlas med vänsterpopulism och Chavenism.

Resten av Sydamerika är mer en blandning av spansk och indiansk kultur. Uruguay hade världens fattigaste president från 2010 till 2015. Det var Jose Mujica vänsterpolitiker tidigare gerillasoldat, i fängelse 14 år. Han levde som han lärde, bodde på en nedgången bondgård, åkte volkswagnsbubbla och gav bort 90 % av sin lön. Vänstern förlorade makten 2020 då Lacalle Pou vann valet. Han far, var för övrigt president 1990–95.

I Bolivia tvangs en vänsterregering bort 2019. Det skedde efter demonstrationer, upplopp och militärt ingripande. För någon vecka återkom samma vänsterparti till makten med över 50 % i ett demokratiskt val. Upplopp, demonstrationer och massmöten är inte ett bevis på folkets vilja.

Det kommer snart också att hållas presidentval i Ecuador. Lenin Moreno. Presidenten i rullstol, kommer att möta sin förre vän och förre presidenten Raffael Corea. Lenin Morea, var som namnet antyder, tidigare från vänsterblocket, men bytte sida efter att han blivit president.

Venezuela ska egentligen ha parlamentsval i december. Det förra parlamentsvalet vanns av oppositionen. Här som i Chile har man också valt en församling för att skriva ny konstitution. Det valet bojkottades dock av oppositionen.

Hugo Chavez i Venezuela hade en stark folklig ställning. Han efterträdare Maduro har mött hård inhemsk och internationell kritik. En oppositionspolitiker har utropat sig till interimspresident. Ingen kan dock med säkerhet säga vem eller vilka som skulle vinna ett rättvist val. Opinionsundersökningar pekar på att majoriteten inte har förtroende för någon sida.

I Nicaragua sitter Sandinisterna, eller egentligen Ortegas, åter vid makten sedan 2005. Detta med möjlighet till obegränsade återval.

Slutligen Mexico, där styr rörelsen Morena och president är Lopez Obrador. Media brukar beskriva Morena och Obrador, som vänsterpopulister.

Slutsatserna, personer kan styra partier istället för tvärt om. Populism från vänster till höger är en stark kraft. Vad som är vänster och höger är inte alltid lätt att veta. Val tycks gå i vågor eller som en pendel.

Alla dessa drag finner vi i USA. USA politik domineras helt av två partier, republikanerna, The Grand Old Party, GOP och Demokraterna. Partierna är dock inga enhetliga partier och de har olika profiler i olika delstater.

I USA används begreppet liberal ofta liktydigt med vänster. Det kan förvåna oss svenskar. Men historiskt sett är det korrekt. De liberala partierna i både Norge och Danmark, heter venstre eller radikale venstre. I USA är den

konservativa färgen röd och den vänsterliberala blå. Republikanerna har en elefant som symbol och demokraterna en åsna

Jag har besökt USA ett tiotal gånger. Både i studiesyfte och privat. Det har varit besök på öst och västkusterna liksom mellanvästern och Florida. Min tredje kusin- syssling, Lyndon Olsson demokrat från Texas. har varit ambassadör för USA i Sverige. Ja jag har också varit i Chile, Argentina, Brasilien och Västindien, för studieresor och privat.

Men nu om USA. USA är verkligen ett förbund av stater. Varför är USA bäst i nästan allt, från forskning, innovationer- IT, nobelpris, idrott, BNP? De delar inte som vi i Europa, men man har mest, av det mesta. Svaret är enkelt, man köper in eller importerar de eller det bästa. Vem skapade Google? En amerikan Sergey Bryn. Han är amerikan, men han född som en rysk jude, med ryskt pass. Diskriminering är dyrt.

Hur blir man amerikan, enligt USA modell? Det är enkelt, man får lov att stanna och svär trohet till konstitutionen och fanan. Det är i princip som att spela för ett lag eller gå med i Rotary. Hur blir man svensk? Ja formellt genom att få medborgarskap. Men hur blir man det kulturellt. Det kan ta tid innan man får bort stämpeln utrikesfödd.

På ytan är Sverige likt USA, eller i vart fall San-Francisco. Det finns samma mat, butiker, mode och köpcentra. Uddevalla är ju som ett litet San-Francisco, men Trollhättan som ett stort Lilla Edet. Det finaste och största varuhuset i San-Francisco, heter Nordstroms. Grundat av John Nordström från Luleå.

Om man levt sitt liv i New York vet man lite om hur det är Kentucky. Och de i Kentucky, vet inte mycket om New York. Jag kom en gång direkt från New York till Owenboro i Kentucky. Borgmästaren fru tyckte inte att det var särskilt spännande att träffa en svensk parlamentariker.

Men hon var mycket nyfiken på hur det var i New York. Det var ett främmande, spännande och lite skrämmande land för henne. För mig var det udda att få väja på iste eller kaffe som bordsdryck till festmiddagen.

Många i Sverige har sett USA som ett land där de rika slipper skatt, till skillnad från Sverige som präglas av mer jämlikhet. Det är inte så sant. USA har länge haft och har fortfarande i mångt hårdare skatt på riktigt rika än Sverige.

Det skiljer USA från Sverige, är USA låga skatt på låginkomsttagare och medelinkomsttagare. USA har till exempel ingen moms. En ekonom i USA sa en gång till mig, att demokraterna inte gillar moms för att den slår hårt mot låga inkomster, republikanerna gillar inte moms för att momsen ger för stora inkomster. Och han fortsatte USA kommer inte att få moms förrän partierna bytt åsikt med varandra.

Mr Rahn chefsekonom på USA handelskamarars förbund, sa 1989, att inget land kunde existera med så höga skatter som i Sverige. Han erkände dock att Sverige fanns och klarade det bra. Men det berodde bara på att vi var ett land av vita som alla var besjälade av protestantisk arbetsetik.

I USA hade blue collar, arbetarna vant sig att få hög lön, låg skatt, sjukförsäkring och pension genom jobbet. Sen spara till hus och college till barnen. Det är den amerikanska drömmen som spruckit. Den är den sorgen som burit fram Trump och Make America Great Again.

Det är också en strid mellan två partier, republikanernas elefant och demokraternas åsna. Vi kan höra republikaner säga att de hellre skulle rösta på en republikansk häst än på Trump. Vi kan höra demokrater säga att de skall rösta mot Trump och för vilken demokratisk åsna som helst.

De flesta i Sverige tycker att Trump är en stolle. Bortom det vi ser, står Trump för något som många gillar i USA, lägre skatt, mindre regler för företag och folk, flytta makt från huvudstaden till staterna och minska invandringen. Trump vill låta individen välja sjukvård och skola, värna kyrkans roll och den amerikanska kulturen. Det går att känna igen dessa budskap även i svensk politik.

Vad Bidens demokrater vill, är inte lika tydligt. Partiet rymmer i dag mycket, från aktivister, runt miljö, ras, kön. socialliberaler till närmast socialdemokrater, som Sanders.

Hur kommer det att gå? Clinton vann i röster, men förlorade valet. Var det fel? Nej USA är inte ett vanligt land. USA är ett förbund mellan stater. Deras grundlag säger att det är folkets vilja i staterna som avgör och inte folket i USA. Att hålla sig till grundlagen kan aldrig vara fel i en demokrati. Sverige har samma syn på EU. Staterna och inte EU ska bestämma.

Vem kommer att vinna? Sannolikt Biden och Demokraterna. Men sannolikt skulle Hillary Clinton också vinna 2016. Opinionsundersökningarna är dock bättre 2020. Clintons försprång var också krympande och minde än Bidens, en vecka innan valet. Den som läste noggrant 2016 såg detta skifte.

Det sägs att valet kommer att avgöra striden i 10–12 stater, Florida är en av dom. Det är delvis sant och de kallas swing States. Om Sverige var en stat i USA, skulle vi numera sannolikt räknas som en swing State. Troligen skulle Sverige ha cirka 20 elektorsröster. Och den kandidat som får flest röster, om så bara med 0,1 %, skulle ta alla 20 elektorsrösterna,

För att vinna krävs 270 elektorsröster. I valet 2016 fick Clinton 232 elektorer. Det räcker för Biden att vinna de stater Clinton vann 2016 och dessutom vinna Pennsylvania, Michigan och Wisconsin. De staterna har tillsammans 46 röster. Det är stater där Biden ledde i fredags.



Uddevalla-Skansen-Rotaryklubb

Nästan lika intressant är vilket parti som vinner Senaten. Idag har republikanerna en majoritet med 3 platser. Undersökningar pekar på att demokraterna kan erövra majoriteten. Det räcker med 4 av 8–10 möjliga. Det skulle vara ett allvarligt nederlag för republikanerna. En president och en kongressmajoritet från samma parti, får en mycket stark ställning.

Det kan bli en stor eller knapp seger för Biden, men Trump kan överraska. Jag och de flesta i Sverige hoppas att slippa en överraskning. Det kan också ta tid att räkna alla poströster. I värsta fall får vi en lång väntan.

För de av oss som inte vill vänta kan vi följa striden genom våra datorer. Jag följer varje dag, från rött till blått, Breitbart, Fox News, CNN, MSNBC och särskilt Morning Joe, NBC, samt Politico och The Hill. De senare är lite mer opartiska.

För att få siffror, rekommenderar jag en sida som heter, FiveThirtyEight. Där kan ni välja summeringar och redovisningar från en rad olika mätningar. Det finns både för presidentvalet och valen till senaten, nationella siffror och delstat för delstat.

Vi tacka Lars för ett mycket givande och intressant föredrag som gett oss en större inblick i det politiska spelet på andra sidan atlanten.

Vid pennan 2020-10-16

Johan Birging